

HRVATSKA, IZDVOJENO

Voditeljica pulskog prenoćišta za beskućnike: Jedna godina beskućništva je kao 10 godina ovisništva o heroinu

29. SRPNJA 2024. PIŠE BILJANA BAŠIĆ

0

Propast brodogradilišta Uljanik, a time i industrije u Puli, jako se loše odrazilo na socijalnu sliku grada. U Puli je u tijeku ubrzana turistifikacija, sa svime što ona donosi. Ponajprije je to nedostatak stanova čiji najam dostiže vrtoglave iznose jer je gotovo sve podređeno zaradi od apartmana tijekom turističke sezone.

U Puli ima sve više beskućnika, govori Varja Bastiančić direktorice udruge Institut Pula koja vodi prenoćište za beskućnike Rahem u tom gradu. To je prvo otvoreno prenoćište u Puli, specifično po tome što tu može doći bilo tko s ceste – ne treba mu ni uputnica centra za socijalnu skrb, niti osobna iskaznica. U druga prenoćišta ne mogu ući ljudi bez tih „papira” i u pravilu u njima su u pravilu uvijek isti ljudi.

Pulsko prenoćište je zapravo zamišljeno kao „prolazna stanica” na putu prema nekom boljem životu, iako to baš i nije tako. Prenocište ima 35 mjesta, u njemu se može boraviti navečer od 19 do 7,30 sati ujutro, dobije se i obrok, ljudi se mogu istuširati i presvući.

Tragično je što su u ovom prenoćištu utočište našli bivši radnici Uljanika, stanari nekadašnjeg samačkog hotela koje je Uljanik izgradio za svoje radnike. Oni su sad umirovljenici s mirovinama od 350 do 400 eura, nemaju vlastitu nekretninu, ni obitelji koje bi im pomogle, pa si ne mogu ni priuštiti stanovanje u Puli. U Puli i zaposlene osobe teško plaćaju podstanarstvo jer samo za polog trebate dati 3000-4000 eura, upozorava Bastiančić. Kako bi onda ti siromašni umirovljenici mogli platiti najam stana. Tako da su se silom prilika našli u prenoćištu za beskućnike. Samački hotel je prodan, novi vlasnik se za stanare nije pobrinuo, nego je hotel preuredio i sad ga iznajmljuje turistima.

„Da, nama se u Puli dogodila socijalna katastrofa prije četiri godine kad se dogodilo ovo s Uljanikom. Tako da u našem prenoćištu imamo oko 50 posto umirovljenika, uglavnom iz tog samačkog hotela”, kaže Bastiančić. Kad se već nije iskazao novi vlasnik i osigurao primjeren smještaj bivšim uljanikovcima, uskočio je grad i osigurao ono što je u njihovoj mogućnosti, a to je ovo prenoćište, koje, iako derutno, osigurava ono nužno. Bivšim uljanikovcima osiguran je boravak u prenoćištu 14 sati dnevno, i to zahvaljujući financijskoj injekciji grada Pule i Ministarstva rada i mirovinske skrbi.

Bastiančić je zadovoljna suradnjom s tim institucijama. Grad Pula za prenoćište godišnje izdvaja oko 120.000 eura, s tim da je prostor u Trščanskoj ulici u kojoj se nalazi, besplatan. Također, Ministarstvo je ove godine samoinicijativno, zbog inflacije, povećalo izdvajanja za pulsko prenoćište za oko 30 posto. Bastitančić je izuzetno zadovoljna na razumijevanju koje su pokazali, što, kako kaže, nikad nije doživjela u svom dugogodišnjem radu s ovisnicima i sada s beskućnicima.

Osim tih nesretnih umirovljenika, prenoćište se punilo i zbog nesretnih ljudi koji preko ljeta dolaze sezonski raditi preko ilegalnih agencija za zapošljavanje. Uglavnom su to žene starije od 50 godina iz bivše Jugoslavije. Prevarene žene kojima su dana lažna obećanja od 1000-1500 eura plaće, zateknu se u Puli s malo novca kojim ne mogu platiti smještaj, pa spavaju u prenoćištu. Udruga je posredovala da im se nađe posao, to su bile gospođe koje su došle trbuhom za kruhom u Istru da prehrane svoje obitelji. Tu su prespavala i dva Britanca za koje je konzulat zamolio za smještaj jer nisu imali novca za avionske karte. Zatekao se ovdje i jedan srpski Šveđanin koji se zatekao ovdje na proputovanju do Srbije, osoba s intelektualnim teškoćama. Njemu su pomogli da dođe na svoje odredište.

U prenoćište dolaze i Puljani koji imaju smještaj, iako su to neke stare šupe i derutni objekti bez struje i vode, koji se ovdje dolaze okupati ili za rješavanje nekih administrativnih zavrzlama.

Spavati kod nas nije nikakva privilegija, to su sobe s po osam ljudi koji se ne poznaju, tako da je to nešto što ljudi koriste kad doista nemaju kuda, naglašava Bastiančić.

Ovom prenoćištu gravitira cijela Istarska županija.

„Samo u zadnjih 6 mjeseci je 68 ljudi prošlo kroz pulsko prenoćište, a dvoje je umrlo. Udio žena je bio čak 27 posto, a noćenja je bilo 4087. Toliko puta bi netko spavao na ulici da nas nema. Tijekom godine kroz sve programe udruge godišnje pružamo usluge za 650 ovisnika o drogama s područja cijele Istarske županije, a manji dio njih koristi uslugu prenoćišta u Puli”, navodi voditeljica brojke iza kojih se kriju teške ljudske sudbine.

„No, tvrdim da godinu dana ulice, napravi više štete nego biti 10 godina na heroinu. Život na ulici znači živjeti ispod ljudskog dostojanstva. Biti ovisnik je vlastiti izbor na koji se pristaje, a biti na ulici znači da je netko na to prinuđen. Tu ti je oduzeto svako ljudsko dostojanstvo”, vrlo je sumorna ocjena naše

sugovornice, odlično upućene u ovu problematiku jer radi s ovisnicima o drogama već 20 godina. U roku od nekoliko mjeseci izgubiš svoj identitet, nepoželjan si za društvo koje te odbacuje. Imate ovisnike o heroinu za koje uopće ne znate da se drogiraju, ali beskućništvo ne možete sakriti. Propada se mentalno, to postaje identitet čovjeka, upozorava.

„Imamo i pozitivnih primjera. Pogotovo kod mlađih ljudi, radno sposobnih, kojima smo pomogli da pronađu posao i stan. Isto tako, ima nade i za starije. Suradujemo s jednim domom za starije, u kojem su izuzetno empatični i cijenu od 1000 eura su spustili na 500 eura i time olakšali smještaj za naše korisnike”, navodi Bastiančić.

Udruga Institut Pula imala je i organizirani smještaj kroz stambenu zajednicu u kojoj su bili smješteni beskućnici uglavnom mlađe dobi koji su bili motivirani da promijene život. No, na žalost, tu zajednicu su morali privremeno zatvoriti zbog nedostatka sredstava.

„Inače, projekt stambene zajednice bio je fantastičan projekt. Mi smo iznajmili stan u koji smo smjestili ljude kod kojih smo prepoznali tu želju za reintegraciju u društvo. Neki su bili do godinu dana i doslovno su se svi zaposlili. Kroz tri godine, 21 osoba je prošla kroz taj stan i uspješno ih se vratilo u društvo njih 17. No, to su bile motiviranije osobe s većim stupnjem odgovornosti. Grubo zvuči, ali to su bile osobe mlađe životne dobi jer je teško očekivati da će netko u starijoj dobi imati interes da napravi neki zaokret”, kaže Bastiančić. Objasnila nam je da je to bio model tzv. tzv. participativnog stanovanja, a on je značio da su ljudi koji bi se zaposlili, 30 posto davali za troškove stanovanja, a ostatak za vlastite potrebe, a nakon nekoliko mjeseci, izdvajali bi 20-ak posto za svoju štednju. Kad bi našli podstanarski stan, onda bi im udruga dala novac da imaju za platiti smještaj. Sve je to rađeno u cilju da se ljudi osamostale i nauče kako funkcionirati u svakodnevnom životu.

Bastiančić ne odustaje od ponovnog pokretanja takvog organiziranog stanovanja i nada se da će se odnekud opet stvoriti novac za taj vrijedan projekt. Naime, stambenu zajednicu financiralo je nadležno Ministarstvo, a kako su oni bili spremni davati novac za samo jedan projekt, to su se u Institutu odlučili za prenoćište jer je to prioritet.

„Što se tiče samog prenoćišta, grad Pula je napravio ogroman iskorak i mi smo jedina udruga koja provodi program od posebnog značaja, te je uvrštena u proračun grada. Ta djelatnost prenoćišta je osigurana 60 posto iz gradskog proračuna, a ostatak iz županijskog proračuna. U konkretnim iznosima, to je 80.000 eura iz grada i 40.000 eura iz županije, s time da je prostor besplatan.

Za razliku od Pule koja se pobrinula za svoje beskućnike, to se ne bi moglo reći za neke druge izrazito turističke istarske gradove. „Mogu reći da je ono što se radi u Poreču s beskućnicima, sramotno. Za sve udruge koje se bave

prevencijom siromaštva u tom gradu, iz proračuna je izdvojeno tek oko 600 eura”, ogorčena je Bastiančić . Porečka gradska uprava tvrdi da tamo problemi beskućništva ne postoje, ignoriraju to. Dovoljno je reći da je naša udruga u Poreču i okolici podijelila oko 22 tone hrane za ljude koji su egzistencijalno ugroženi, iznosi voditeljica prenoćišta.

Bastiančić apelira na ljude da ne osuđuju beskućnike „jer ne žele raditi”: Htjela bih da se shvati da da veliko broj naših korisnika, oko 80 posto, nema ni kognitivne, ni mentalne ni druge sposobnosti da se uključe na tržište rada i da mogu samostalno živjeti. Oni su na žalost, toliko oštećeni da će vjerojatno doživotno ostati u beskućništvu”.

Iznijela nam je primjer Amerike, koja se s beskućništvom počela suočavati prije mnogo godina, i došli su do toga da im je za beskućnike bolje plaćati socijalne stanove uz druge socijalne usluge, nego raditi na njihovoj resocijalizaciji i ponovnom uključivanju u život jer ti ljudi za to nemaju kapacitet. Tim putem ide i Portugal i neke druge europske zemlje. Mislim da to čeka i nas, smatra naša sugovornica.

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

Foto: Na slici Varja Bastiančić

29. srpnja 2024.